

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ольга Баніт

доктор педагогічних наук, старший дослідник

Інститут педагогічної освіти

і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Київ, Україна

Проаналізовано особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах війни. З'ясовано, що освітній процес у 2023/2024 н. р. відбувається за змішаною формою, яка передбачає поєднання дистанційного та очного (традиційного) навчання. Виявлено психологічні, методичні, технологічні ресурси, що забезпечують ефективність змішаного навчання.

Ключові слова: *освітній процес, заклади вищої освіти, змішане навчання.*

The peculiarities of the educational process organization in institutions of higher education in the conditions of war are analyzed. It was found that the educational process in 2023/2024 r. takes place in a blended form, which involves a combination of distance and face-to-face (traditional) education. The psychological, methodical, technological resources that ensure the effectiveness of blended learning have been identified.

Keywords: *educational process, institutions of higher education, blended learning.*

Упродовж двох останніх років освітній процес в Україні відбувається в умовах війни. З огляду на це, перед закладами вищої освіти постала низка проблем та викликів. Серед них нагальні питання, пов'язані з організацією освітнього процесу, забезпеченням життя і здоров'я всіх його учасників визначенням форм навчання тощо.

У мирний час перед початком кожного навчального року з МОН України надходили інструкції та пояснення щодо організації освітньої діяльності. Натомість у нинішній складній ситуації в листі МОН № 1/10142-23 від 11.07.23 року «Про здійснення освітнього процесу» було зазначено, що відповідно до встановлених законодавством принципів автономії і самоврядування в діяльності закладів фахової передвищої та вищої освіти фахові коледжі, коледжі, академії та університети можуть самостійно визначати організаційну і безпекову модель провадження освітнього процесу [2].

Аналіз розпорядчих документів, розміщених на офіційних сайтах закладів вищої освіти, показує, що загалом освітній процес у 2023/2024 н. р. відбувається за змішаною формою, яка передбачає поєднання дистанційного та очного (традиційного) навчання. Тобто лекції, семінарські заняття проводяться переважно дистанційно, а практичні та лабораторні – в аудиторіях університету. По регіонах відрізняється лише їх пропорційність. Як відомо, східний і частина південного регіону знаходяться у зоні підвищеної небезпеки. Тому тут перевага надається дистанційній формі в оптимальному поєднанні режимів онлайн і офлайн: дистанційне навчання в режимі онлайн (якщо дозволяє безпекова ситуація і є Інтернет-зв'язок), дистанційне навчання в режимі офлайн (коли повітряні тривоги чи обстріли або коли немає Інтернет-зв'язку). У західному регіоні, де безпекова ситуація стабільніша, заклади вищої освіти працюють у традиційному, очному форматі. В центральному й відносно безпечних місцях південного регіону перевага надається змішаному навчанню.

Змішаний формат, на нашу думку, є нині оптимальним варіантом організації освітнього процесу, що поєднує традиційні методи навчання з новітніми технологіями. Ефективність змішаного навчання забезпечують психологічні, методичні й технологічні ресурси. Психологічні ресурси підтримують умотивованість здобувачів та викладачів і підвищують їхню здатність концентруватися на навчанні й ефективно засвоювати матеріал. Методичні ресурси уможливають перегляд змісту й форм навчання,

переосмислення методик, адаптацію їх до воєнних умов, оновлення матеріалів та розроблення цифрових контентів, використання інтерактивних методів навчання, розроблення альтернативних методів і підходів до оцінювання роботи здобувачів в онлайн-середовищі. Технологічні ресурси забезпечують доступ до сучасних освітніх технологій та інтернету, адаптації викладачів та здобувачів до роботи з цифровими інструментами у нестабільний воєнний час [1, с. 78-79].

Перевагами змішаного навчання в умовах воєнного часу є гнучкість, доступність та індивідуалізація навчальної діяльності. Змішане навчання насамперед дозволяє здобувачам самостійно планувати навчальний графік. Особливо важливим це є в ситуаціях, коли учасники освітнього процесу перебувають у небезпечних зонах чи не можуть бути присутні в закладах освіти через військові дії. Водночас використання ІКТ забезпечує доступ до широкого спектру освітніх матеріалів та ресурсів, що сприяє підтримці високих стандартів освіти, незважаючи на фізичні обмеження.

Таким чином, можемо підсумувати, що всупереч складним умовам повномасштабної війни, освітній процес у ЗВО України здійснюється успішно. Звісно, пріоритетним напрямом діяльності кожного закладу є безпека й підтримка всіх учасників. Водночас забезпечення права здобувачів на якісну освіту в умовах воєнного стану реалізується в поєднанні очного, дистанційного та змішаного навчання. Така гнучкість в організації освітнього процесу уможливорює адаптацію навчальної діяльності до складних умов і забезпечує доступ до освіти всупереч викликам, спричиненим збройною агресією і воєнним станом.

Матеріал підготовлений у межах виконання проєкту (2022.01/0098) «Максимізація ефективності ресурсів змішаного навчання в закладах вищої педагогічної освіти у воєнний час та повоєнного відновлення України», що реалізується за грантової підтримки НФДУ.

Список використаних джерел

1. Котун, К., Баніт, О., Радомський, І. Освітні виклики та інновації у вищій педагогічній освіті України: від деструктивних наслідків війни до ефективного змішаного навчання. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО Неперервна професійна освіта XXI століття*. 2023. Випуск 2(8). С. 71-84. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(8\).2023.71-84](https://doi.org/10.35387/ucj.2(8).2023.71-84) URL: <https://unesco-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/96>

2. Про здійснення освітнього процесу. Лист МОН № 1/10142-23 від 11.07.23 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/89545/